

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Utangulizi wa Mafundisho ya Biblia: Mpango wa Masomo

Maelezo
mafupi

SOMO LA KWANZA:

- I. Utangulizi wa Mafundisho ya Biblia.
- II. Kwangalia somo.

SOMO LA PILI:

- III. Tafsiri.
- IV. Kuweka katika matendo.

SOMO LA TATU:

- V. Matayarisho kwa kuweka somo la Biblia katika matendo.

SOMO LA NNE:

- V. Matayarisho kwa kuweka somo la Biblia katika matendo (inaendelea).

SOMO LA TANO:

- VI. Mwisho wa somo.
Mtihani (mashindano)

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

Utangulizi wa Mafundisho ya Biblia: Mtihani (mashindano)

"Masomo yenye kujieneza yenyewe" yasio na mtihani (mashindano) kama masomo mengine. Wakati wa mtihani (mashindano) utatumiwa kuendeleza somo hilo.

Somo hili la utangulizi linalenga juu ya utazamaji. Mwanafunzi anapewa kifungu cha maandiko toka Biblia na atautumia muda wa mtihani (mashindano) kujifunza kifungu hicho na kuunda (kutaja) yale aliyoyaona katika somo hilo. Mwanafunzi anaweza kutaja mambo mengi aliyoyaona kwa kadiri ya muda utakayo mruhusu; hata hivyo ni lazima awakilishe sababu kumi za muhimu kuliko zote. Sababu hivyo vitapangwa kulingana na umuhimu wake, undani wake, uwazi wake (wepesi wake) na kadhalika.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Somo Tano ya Mafundisho ya Biblia kwa mfululizo:

Maelezo
mafupi

1. Utangulizi wa somo ya mafundisho ya Biblia.

Ni somo la saa makumi mbili (ishirini) linalotangulisha jinsi ya kujifunza Biblia.

Kipindi cha kwanza cha somo kinaleta ufupi wa maneno ya hatua mbalimbali ya masomo yenye kujieneza yenyewe. Matengeneo hii ya mafundisho ya Biblia inatia msingi wake juu ya kitabu kinachoitwa, Mafundisho ya Biblia kwa Taratibu, kimeandikwa na Robert Traina. Kinaweka ndani uangalizi, Tafsiri, na utendaji.

Kipindi cha Pili cha somo kinatoa utangulizi kwa kitabu cha wafilipi, Pamoja na uangalizi wa mambo yote na ule wa kutofautisha ndani ya kitabu. Hii ndio matayarisho kwa ajili ya somo nne zifuatazo katika mfululizo. Cha muhimu zaidi ni kuona kwamba mwana funzi anaanza kufanya uangalizi.

Vyombo vya kazi ndani ya somo la kwanza inabidi kuangaliliwa tena wakati wanajifunza somo zingine katika mfululizo. Mwalimu na wanafunzi wanaweza kutaka kurudilia zaidi kipindi kinachoitwa uangalizi wa kutofautisha.

2. Kuweka somo katika matendo I

Ni somo la saa makumi mbili (ishirini) linalotumiwa kwa mazoezi ya mafundisho ya Biblia. Mwanafunzi anatumia mambo yale amejifunza katika somo la utangulizi kwa kufanya mafunzo yenye kujieneza yenyewe katika Wafilipi 1:1-2:18.

3. Kuweka somo katika matendo II

Ni somo la saa makumi mbili (ishirini) linalotumiwa kwa kuongeza mazoezi ya mafundisho ya Biblia. Mwanafunzi anaendelea mafunzo yake ya Wafilipi (2:19-4:23).

4. Kuweka somo katika matendo III

Ni somo la saa makumi mbili (ishirini) linalotumiwa kwa kuendelea akili ya mwanafunzi kwa kufunza Biblia na kujishirikisha na wengine. Katika mafunzo ya Malaki 1:1-2:16, Mwanafunzi anatumia yale yaliofunzwa kadiri ya mafunzo ya Biblia kwa kuzidisha uweza wa kuangalia, na kutumia maandiko matakatifu.

5. Kuweka somo katika matendo IV

Ni somo la saa makumi mbili (ishirini) linalomaliza (komesha) mfululizo, na mafunzo ya Malaki 2:17-4:6.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

Malazimisho ya Masomo ya Biblia

Mfululizo huu umeundwa (umetiwa msingi) juu ya kitabu kinachoitwa, **Mafundisho ya Biblia kwa Taratibu**, imeandikwa na Robert Traina.¹ Somo zitafaa zaidi kama zinaweza kufunzwa pamoja na malazimisho yafuatayo:

1. Utangulizi wa Mafundisho ya Biblia: Soma ukurasa 8 mpaka 62 katika kitabu kilichoandikwa na Traina.
2. Kuweka somo katika matendo I: Soma ukurasa 65 mpaka 109 katika kitabu kilichoandikwa na Traina.
3. Kuweka somo katika matendo II: Soma ukurasa 110 mpaka 166 katika kitabu kilichoandikwa na Traina.
4. Kuweka somo katika matendo III: Rudilia kitabu kilichoandikwa na Traina.
5. Kuweka somo katika matendo IV: Rudilia mafunzo kwa ukurasa 28 mpaka 45, 54 mpaka 58, na 66 mpaka 108 katika kitabu kilichoandikwa na Traina.

Malazimisho (kazi) ya kuweka somo katika matendo inabidi pia ipewe katika kila somo yenyi kumsukuma mwanafunzi kuangalia, kutafsiri, na kuweka katika matendo (kutimiliza) toka sehemu dhahiri ya Biblia.

Inabidi mwalimu atumie vyombo vya kila somo kwa kuongoza wanafunzi katika mabishano ya maana (mazungumzo). Inabidi wanafunzi wawe wa kutosheka jinsi hivyo mwalimu anajaribu kuongoza na kuwatia wanafunzi moyo wapate kuangalia, kutafsiri, na kutimiliza.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

I. Utangulizi wa Mafundisho ya Biblia.

A. Masomo yenye kujieneza yenyewe.

1. Biblia.

- a. Biblia ni neno lenye pumzi ya Mungu (2 Timotheo 3:16).
- b. Mwandishi wake ni Roho Mtakatifu. Chombo kilichotumiwa na mwandishi ni mtu (2 Petro 1:21).
- c. Kwa sababu hii ni neno la Mungu katika usemi ya mwanadamu.

1) Neno la Mungu.

- a) Halina kosa. Linaweza kutumainiwa (Zaburi 119:89; Mathayo 24:35).
- b) Si kitabu tu cha kawaida. Kiko hai. Kina nguvu (Waebrania 4:12).

2) Katika usemi ya mwanadamu.

- a) Kwa sababu (kwa kuwa) Biblia imeandikwa katika usemi ya mwanadamu, lazima ifunzwe kufuatana kanuni za sarufi, za kihistoria, za utamaduni, na kufauatana na maneno yanayotangulia. Biblia imeandikwa na watu. Lazima tutazame jinsi ya kibinadamu kwa kutoa habari (kufuatana kanuni za sarufi). Lazima tutazame matokio ya wanadamu (za kihistoria). Lazima tutazame tabia au desturi za wanadamu (za utamaduni). Mwishoni, lazima tutazame mtiririko ya mafikira ya wanadamu (kufuatana na maneno yanayotangulia na kufuata aya).
- b) Kama vile Dr. Charles Holman ameandika: "Kama ilivyo vibaya kukana (kukataa) ubinadamu wa Yesu Kristo, vivyo hivyo ni vibaya kuukana (kuukataa) uhalisi wa Biblia. Hatusemi kwamba Biblia ni kitabu chenye upungufu na kinafundisha makosa, lakini hata hivyo, lazima tukubaliane na ujumbe wa Mungu unaotujia kupita mawazo ya kawaida ya kibinadamu katika nyakati zilizoamriwa na desturi zilizopo, kama tunataka kulitumia kwa halali neno la Mungu"²

Maelezo
mafupi

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

**Maelezo
mafupi**

2. Soma kwa bidii.

- a. Wakristu wana amrisha kusoma Biblia kwa bidii (2 Timotheo 2:15).
- b. Haitosheke kusoma Biblia kama vile kwa msiba. Lazima ifunzwe kwa uangalifu (kwa juhudi) jinsi iongozwe barabara (sawasawa).
- c. Haitosheke tu kufunzwa kwa moyo (akili). Lazima ifunzwe na roho (1 Wakorintho 2:14, 15).
- d. Lazima ifunzwe kwa maombi (Zaburi 119:12, 18).
- e. Lazima ifunzwe na kudumu (1 Petro 2:2, 3; Zaburi 1:2; 119:15, 16).
- f. Mwalimu wa Biblia ni Roho Mtakatifu (Yohana 16:13-15).

3. Yenye kujieneza yenyewe.

- a. Masomo yenye kujieneza yenyewe inatafuta kuvumbua jinsi Biblia inasema. Haijaribu kuelezea Biblia jambo la kusema (Masomo yenye haiundi masomo yake yenyewe inje ya Biblia).
- b. Masomo yenye kujieneza yenyewe inaanza na mambo moja moja ya maandiko matakatiifu na inayafuata hadi mwisho. Masomo yenye haiundi masomo yake yenyewe inje ya Biblia inaanza na mwisho wa maneno halafu inajaribu kutumia Biblia kwa kuyahakikisha.
- c. Masomo yenye kujieneza yenyewe inajaribu kuwa katikati ya maelekeo yake. Haina "mafundisho yenye kueleza wazi mbele" yenye inataka kuinga. Ina nia moja. Acha Biblia iseme jinsi Biblia inasema.

Kusudi ya mabishano (maongezi)

Jinsi gani nia (kusudi) zetu zinabachili (zinageuza) masomo yetu ya Biblia?
Jinsi gani mwendo (hali ya kukaa) wetu juu ya Biblia unabadili (unageuza) masomo yetu ya Biblia?

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

B. Hatua tatu ya masomo yenye kujieneza yenyewe (lengo la mfululizo zima):

1. Uangalizi.
2. Tafsiri.
3. Matumizi.

Maelezo
mafupi

Fafanusi la Mwandishi

Tutazame kwa kifupi maelezo ya kila hatua ya masomo yenye kujieneza yenyewe. Jinsi unasoma malazimisho yako ndani ya kitabu cha Traina, ufahamu wako wa kila hatua utaongezeka. Jinsi unaangalia vyombo vya kila somo utapata nafasi ya kutia katika vitendo kila hatua na kuelewa jinsi gani hatua zinatiririka pamoja.

II. Uangalizi.

A. Utangulizi kwa kuangalia somo.

1. Njia ya masomo yenye kujieneza yenyewe ni kama vile njia ya kujenga nyumba hodari (ya nguvu). Bila shaka, ufunguo kwa kujenga nyumba hodari inapatikana ndani ya nguvu ya msingi wake. Msingi wa "nyumba" ya masomo yenye kujieneza yenyewe ni Uangalizi.
 - a. Uangalizi haiamrishi Biblia maana. Inaangalia tu yenye imeandikwa katika Biblia.
 - b. Si kila mara "ufunuo", lakini kwa mara inaelekea "ufunuo".
 - c. Uangalizi haina upendeleo (haielekee ngambo moja). Haina kauli. Inaangalia tu yenye imeandikwa.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

**Maelezo
mafupi**

2. Uangalizi ni utambulizi wa:

- a. Maneno.
- b. Uhusiano wa kufuata kanuni za sarufi.
- c. Uhusiano wa mambo ya elimu.

B. Uangalizi wa maneno.

1. Tunaweza kuangalia (kutambua) neno lenye kuonekana kuwa ya lazima kwa njia ya kuelewa nia au fikira. Ama hatuwezi tu kuelewa maana ya maneno mengine. Pande zote mbili, tumekusudia zaidi kujua kuhusu neno hilo.
 - a. Elezo (fafanusi) la neno ni nini?
 - 1) Katika lugha (usemi) wako.
 - 2) Zaida namna ya kutofautisha, katika lugha ya asili (mwanzo) ya kigiriki.
 - b. Aina (hali) ya neno ni nini?
 - 1) Ni uwingi au jumla ya umoja?
 - 2) Ni amri? Ni aina ya tendo yenye habari ya wakati uliopita?
 - c. Jinsi gani neno linatumia katika maandika matakatifu mengine?
2. Rudilia ukurasa 28 mpaka 30 katika kitabu cha Traina.
3. Tutatia mafunzo ya maneno katika masomo ya Biblia yenye kuandaa utendaji. Itakawa na mafaafu kuwa na kamusi ya maneno makuu ya kitabu na pia mafunzo ya msaada katika kigiriki.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

C. Uangalizi wa uhusiano wa kufuata kanuni za sarufi na uhusiano wa mambo ya elimu.

Maelezo
mafupi

Ndani ya uangalizi kuna magenzi matatu.

1. Ndani ya uangalizi kuna mambo yaliyomo, muundo wa jamii ya vitu au watu (inayofikiriwa kama kwamba ni kitu kimoja) (kama vile Traina anayaita), au "sehemu" namna tutayaita hapa.
 - a. Sehemu za uangalizi wa uhusiano wa kufuata kanuni za sarufi ni maneno, misemwa, fungu la maneno, na fungu la maneno linalopasha habari.
 - b. Sehemu za uangalizi wa uhusiano wa mambo ya elimu ni vipande vya mwandiko, mikato, vipande, migawanyiko, na vitabu.
 - c. Rudilia ukurasa 30 hadi (mpaka) 31 katika kitabu cha Traina.
2. Ndani ya uangalizi kuna uhusiano kati ya vipindi viwili.
 - a. Hii ni uhusiano yenye kuunganisha vipindi viwili mbalimbali pamoja (mfano uhusiano unayoitwa "kusoma mara ya pili" ni yenye ingeliweza kuunganisha maneno mawili pamoja au uhusiano unayoitwa kilicho mbalimbali na ndiyo kingeliweza kuunganisha vipande viwili vya mwandiko pamoja).
 - b. Uhusiano wa kufuata kanuni za sarufi (uhusiano kati ya maneno, misemwa, fungu la maneno, na fungu la maneno linalopasha habari) haya yanaonekana kila mara kwa kuchungua ufunguo "maneno ya kuunganisha" au mwungano (kiungo).

Mfano

Neno la kuunganisha "Lakini" katika wafilipi 1:20 inaunda uhusiano wa umbambali kati ya misemwa miwili (sehemu) "kuaibikwa" na "kwa uthabiti wote" (uhodari wote). Rudilia ukurasa 33 hadi 39 katika kitabu cha Traina.

- c. Uhusiano wa mambo ya elimu (Ndiyo uhusiano kati ya vipande vya mwandiko, mikato, vipande, migawanyiko, na vitabu) haya yanaonekana kila mara kiisha mchunguzi kutazama maana ya kitu kimoja au sehemu zima.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

Mfano

Mchunguzi (mwangalizi) akiisha kutazama mawazo kuu yenye kuwa katika kitabu cha Mwanzo 13 hadi 14 na Mwanzo 18 hadi 19, anaweza kuona uhusiano ya mwandamano kati ya vipande viwili (sehemu). Rudilia ukurasa 39 hadi 42 katika kitabu cha Traina.

3. Ndani ya uangalizi kuna rejeo la maandiko matakatifu Lazima mwanafunzi akumbuke siku zote (daima) andiko takatifu la rejeo kadiri ya uangalizi wake.

Fafanusi la mwandishi:

Hesabu (orodha) ifuatayo ya uhusiano wa kufanana sana na asili (mfano mmoja) ni maelezo (maongezi) kwa kuangalia uhusiano kati ya sehemu (mifano toka kitabu cha Walifilipi).

1. **KURUDILIA MARA YA PILI (KUSOMA):** maneno inayosemwa tena, misemwa, mafikira (nia) na vivi hivi (1:1, 2).
2. **KUSUDI:** ukomo wa tendo (kitendo) (1:9, 10).
3. **SABABU:** Sababu gani kitu fulani kimefanyika (1:4, 5).
4. **NIA:** Kile chenye kusukuma (1:15).
5. **SABABU (MAANA) NA MATOKEO AU MATENDO:** Kitendo chenye kuelekea matokeo fulani (1:12-26 and 2:19-30).
6. **TARATIBU (JINSI, NAMNA):** njia au namna kitu kinatimizwa (1:19).
7. **KIFUPI CHA MANENO AU MWISHO WA MANENO:** kunena tena au kukomesha wazo (4:8).
8. **UTANGULIZI (KIINGILIO):** hile yenye kuandalia kitu kingine au jambo lingine (3:1).
9. **MWENDELEO MOJA KWA MOJA (MFULULIZO):** kusema au kusoma mara ya pili misemwa, mawazo, nia, na vivi hivi (4:7, 9).
10. **KUENDELEZA (MWANDAMANO):** Kuongeza au kutanua wazo lililotangulia (1:27-2:18 na 3:1-4:9).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

**Maelezo
mafupi**

11. **MLINGANISHO:** kukifanya kitu kilingane (kifanane) na kingine (3:2).
12. **KILICHO MBALIMBALI NA:** matengeneo ya mbalimbali kabisa au shauri la pili (3:17-19).
13. **KUONYESHA HALISI:** mwendo toka kawaida hadi tofauti (1:3-8 na 1:9-11).
14. **JAMBO AU SHAURI LA KIJUUJUU:** mwendo toka tofauti hadi kawaida (4:8).
15. **MAELEZO (FAFANUSI):** kueleza wazi au kuzidisha (kukuza) maana na ufahamu (akili) ya kitu kimoja (2:12, 13).
16. **MWANZO (ASILI):** kitu kimoja (jambo moja) kinatokea katika kingine (1:6).
17. **KUTHIBITISHA:** tafsiri (fafanusi) la kitu kimoja (3:2, 3).
18. **MFULULIZO:** hesabu (orodha) ya fikira (nia), mawazo, na vivi hivi (3:4-6).
19. **SABABU NJEMA YA KUFAA (YA HAKI) AU ENYE KUTOA SHAURI KWA JINSI YA AKILI:** Sababu gani kitu fulani inaaminiwa au inatakiwa kuwa hakika (kweli) au kuweza kutukia (1:29).
20. **MAANA HABISI (HASA):** Kitu kimoja hodari chenye kuonya hakika kinaelekea ku kingine (2:12).
21. **SHAURI LA PILI:** kitu kimoja kinaingia mahali pa (4:6).
22. **MATUMIZI:** kutia fundisho katika utendaji (3:11-16 na 3:15-16).
23. **KUSAWANISA:** inayoweka (inayotia) ngambo zote mbili za jambo fulani, mabishano (habari za hotuba), na vivi hivi (3:12).
24. **WAKATI (MUDA, KIPINDI) NA NAFASI (MAHALI):** uhusiano yenye kufafanua "wakati gani" na "wapi" (4:15).
25. **MATOKEO:** Mwisho wa kitendo, wazo na vivi hivi (4:6, 7).
26. **KUULIZA:** Swali (ulizo) na jibu (1:18).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

Mfano wa uangalizi:

Katika uangalizi wa mfano mmoja kuna mageuzi matatu. Mifano ifuatayo inaonyesha hizi magenzi matatu.

Uangalizi - Neno "Hatimaye" inarudiliwa mara ya pili katika sura ya 3 mstari wa 1 na sura ya 4 mstari wa 8 (3:1 na 4:8).

1. Vivungu (sehemu) ni maneno ("Hatimaye").
2. Uhusiano kati ya vifungu (sehemu) ni kurudilia mara ya pili.
3. Marejeo kwa maandiko matakatifu ni sura ya 3 mstari wa 1 na sura ya 4 mstari wa 8 (3:1 and 4:8).

Kumbuka (fahamu): Lazima uhusiano kati ya vifungu itie pamoja iwayo yote vifungu viwili. Lazima kurudilia iwe iwayo yote vifungu viwili (kitu kimoja ni kurudilia ya kitu kingine). Lazima kusudi itie pamoja iwayo yote vifungu viwili (kitu kimoja ni kusudi la kitu kingine).

D. Umuhimu wa Uangalizi.

1. Uangalizi unaunda misingi ya mafundisho ya Biblia.
 - a. Uangalizi inaelekea tafsiri au uangalizi mwisho wake ni tafsiri (maswali au maulizo na majibu).
 - b. Tafsiri inaelekea matumizi au tafsiri mwisho wake ni matumizi.
 - c. Maana ya mwendo au kuhama toka uangalizi hadi tafsiri, hadi matumizi ni maana ya mwendo au kuhama toka miaka 45 hadi 100 Baada ya Kristo hadi wakati wa sasa.

Sasa, Wakati huu

Matumizi

Matumizi msingi wake ni tafsiri

Tafsiri

Tafsiri msingi wake ni uangalizi

Uangalizi

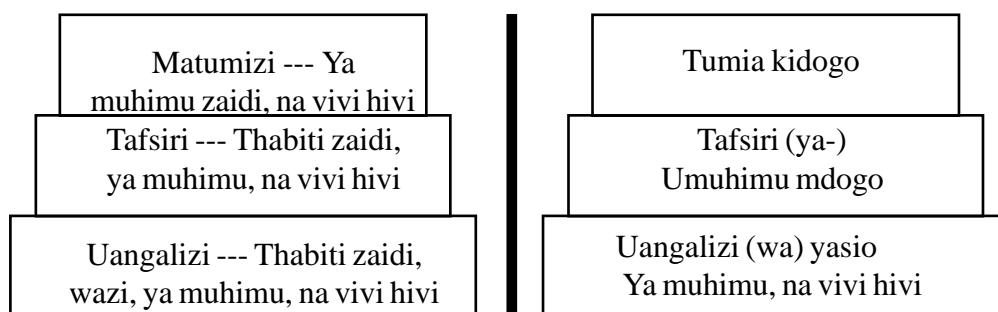
Uangalizi msingi wake ni masemi ya Biblia au Msingi wa uangalizi ni Biblia

45-100 Baada ya
Kristo

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

2. Uangalizi unabadili (unageuza) uthabiti (ugumu) wa mafundisho ya Biblia.

- a. Ni lazima kwamba kazi yenyewe ya mafundisho ya Biblia iwe na maendeleo kawaida. Kazi yenyewe inatia uangalizi mbele ya tafsiri na tafsiri mbele ya matumizi.
- b. Uthabiti wa hatua ya mbele ya masomo yenye kujieneza yenyewe unabadili uthabiti wa hatua ifuatayo. Baadaye, uthabiti wa uangalizi unazaa uthabiti wa matumizi.
 - 1) Uangalizi thabiti zaidi mwisho wake ni matumizi thabiti zaidi.
 - 2) Uangalizi wazi zaidi mwisho wake ni matumizi wazi zaidi.
 - 3) Uangalizi ya muhimu zaidi mwisho wake ni matumizi ya muhimu zaidi.
 - 4) Uangalizi kamilifu zaidi mwisho wake ni matumizi kamilifu zaidi.
 - 5) Uangalizi wa kutofautisha zaidi mwisho wake ni matumizi ya kutofautisha zaidi.

Mabishano ya maana au mazungumzo

Toa mifano yenye kuonyesha jinsi maendeleo hii inatukia, namna isiofaa na namna inayofaa (inayostahili).

Maelezo mafupi

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

III. Tafsiri.

A. Njia ya tafsiri inatiwa katika hatua mbili.

1. Tafsiri inazaa maswali yenye kuongozwa na uangalizi.
2. Tafsiri inazaa maswali yenye kutia msingi juu ya uangalizi.

B. Kuna aina tatu kuu ya maswali ya utafsiri.

1. Swali linalotafuta kujua maana ya jambo (neni). Ulizo la maana.
 - a. Maana ya maneno. Neno "hatimaye" ina maana gani katika Wafilipi 3:1 na Wafilipi 4:8?
 - b. Maana ya uhusiano wa kufuata kanuni za sarufi. Kiunganisho "kwa sababu ya" ina maana gani katika sura ya 1: mstari wa 5 (1:5)?
 - c. Maana ya uhusiano wa mambo ya elimu. Kuonyesha halisi ya kuinua (utukufu) ina maana gani katika sura ya 2: mstari wa 9 mpaka 11 (2:9-11)?
2. Ulizo la akili au maelezo yenye kusababisha.
 - a. Sababu gani? Maneno - Sababu gani Paulo anatumia neno "alikuwa" katika sura ya pili 2 mstari wa 6 (2:6)?
 - b. Sababu gani? Uhusiano wa kufuata kanuni za sarufi. Sababu gani matokeo ya kufungwa kwa Paulo inaleta maendeleo ya injili?
 - c. Sababu gani? Uhusiano wa mambo ya elimu. Sababu gani ni hakika (kweli) kwamba kuinuliwa ni matokeo na kifo ni njia (2:5-9)?
 - d. Maswali (maulizo) yanayouliza sababu gani yanaweza kuwa yameundwa ama juu ya historia, juu ya uhusiano wa mambo ya elimu, ama juu ya theologia ya hali za juu.
 - 1) Sababu gani? Historia ya hali za juu (sababu gani kitendo hiki au jambo hili lilitukia?). Sababu gani Epafrodito (2:25) anataka kurudi pale Filipi?

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

**Maelezo
mafupi**

- 2) Sababu gani? Uhusiano wa mambo ya elimu kwa hali za juu (Sababu gani mwandishi ameandika yale alifanya na jinsi gani alifanya?). Sababu gani Paulo alikomesha mafundisho (maagizo) yake (1:27-2:18 na 3:1-4:9) kwa kueleza kwamba atawatuma Timotheo na Epafrodito (2:19-30)?
 - 3) Sababu gani? Theologia ya hali za juu (Sababu gani tamshi ni la kweli aii ni ya lazima? Sababu gani ni kweli kwamba kuishi ni Kristo, na kufa ni faida (1:21)?
- e. Kumbuka kwamba maswali (maulizo) yanayouliza "sababu gani kuhusu juu ya maneno yanaweza kuwa yameundwa juu ya ye yote ya hali tatu za juu (historia, uhusiano wa mambo ya elimu, au ya theologia). Kwa mfano, Tazama neno "Watumwa" katika sura 1 mstari wa kwanza (1:1).
- 1) Sababu gani Paulo anajifikiria kuwa mwenyewe kama "mtumwa" (historia ya hali za juu)?
 - 2) Sababu gani Paulo anatumia neno "Watumwa" (uhusiano wa mambo ya elimu kwa hali za juu)?
 - 3) Sababu gani ni kweli (hakika) kwamba Paulo ni "mtumwa wa Kristo Yesu" (Theologia ya hali za juu)?
- f. Hii pia ni hakika juu ya maswali yanayouliza sababu gani juu ya uhusiano wa kufuata kanuni za sarufi au uhusiano wa mambo ya elimu. Yanaweza pia kuwa yameundwa juu ya hali zote tatu za juu.

Kusudi la mazungumzo

Tumia kielelezo kifuatayo kwa kusaidia kufupisha na kueleza njia mbalimbali.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

	Historia	Mambo ya elimu (Nia ya mwandishi)	Elimu ya Tabia na sifa za Mungu na dini
Uangalizi wa Maneno	Sababu gani kulikuwa wazee kanisani au wazee wa kanisa?	Sababu gani Paulo alitumia aina ya uwingi kusema wazee?	Sababu gani ni kweli kwamba kuna wazee katika kanisa?
Uangalizi wa Uhusiano wa Kufuata Sheria (Kanuni) za Sarufi	Sababu gani Paulo alikuwa akiwaombea Wafilipi?	Sababu gani Paulo alikuwa akitia mkazo kwamba alizidi kuwaombea wafilipi?	Sababu gani ni kweli kwamba maombi ni hali fahamivu ya uduma ya utume?
Uangalizi wa Uhusiano wa Mambo ya Elimu, enye Kujua Vitabu na Maarifa Yaliyomo	Sababu gani Paulo amemtuma Timotheo?	Sababu gani Paulo alikomesha barua yake kwa kusema kwamba alitaka kumtuma Timotheo?	Sababu gani kutumwa kwa mjumbe mara ya pili kuleta ujumbe ni halisi kwa kazi ya utume? (Utafsiri kidogo)

3. Maana halisi.

- Maswali (maulizo) hizi yanategemea juu ya majibu kwa maswali ya kusababisha.
- Yanauliza juu ya hali halisi, maeneo, au vinyume vya jibu la kipekee.
- Maswali (maulizo) ya maana halisi yaweza kutumiwa kama vile ulalo kati ya tafsiri na matumizi.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Mfano

Kunaweza kuwa jibu moja fulani kwa ulizo, "Sababu gani Paulo anasema kwamba kufa ni faida? (1:21).

Tukitegemea jibu hilo tunaweza kuutaka maana halisi ya swali (ulizo), "Zipi maana halisi ya jibu hili kwa Wafilipi?"

Maelezo
mafupi

Shauri la Mwandishi:

Mashuri kwa kuunda maswali (maulizo) ya kutafsiri:

1. Jaribu kufanya maswali (maulizo) yako fupi na dhahiri (wazi).
2. Uwe na hakika kwamba maswali (maulizo) yako yanatiririka pasipo uangalizi wako.
3. Usijaribu kutafsiri ndani ya maswali (maulizo) yako.

Ulizo nzuri: Sababu gani Paulo anaweka ndani (anatia) neno "maaskofu (wasimamizi)"? (Wafilipi 1:1).

Ulizo mbaya: Sababu gani Paulo anaweka ndani (anatia) neno "maaskofu" (wasimamizi) kama vile njia kwa kufanya tofauti kati ya viongozi na kusanyiko la watu?

C. Majibu ya kutafsiri.

1. Sharti majibu yawe na msingi juu ya uangalizi. Sharti uwe na uwezo wa kutetea jibu lako na maandiko ya Biblia.
2. Kwa muda unaweza kulazimishwa kuacha mara moja maneno yanayotangulia kufuata aya, lakini sharti ujitahidi kweli kujibia swali (ulizo) na utumizi kwa mara wa maneno yanayotangulia kufuata aya mbele ya kuendelea upande wa fungu zingine za Biblia.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

Elezo la Mwandishi:

Anzisha (simamisha) hesabu ya mambo yenye kuwa ya kwanza kwa kujibia maswali ya utafsiri:

- 1) Maneno yanayotangulia na kufuata aya mara moja (maneno, misemwa, fungu la maneno, na fungu la maneno linalopasha habari yenye kuwa mbele na yenye kufuata mgawo wa andiko takatifu lenyewe).
- 2) Vipande vya mwandiko vinavyotangulia.
- 3) Mikato (sehemu) zilizotangulia.
- 4) Migawo nyingine za kitabu.
- 5) Aina ya jamii ya vitabu na maandiko (ukijibia swali (ulizo) toka injili, kwanza ni bora zaidi kutazama injili ingine mbele ya kutazama kitabu cha unabii).
- 6) Agano Jipya au agano la kale (kwanza ni bora zaidi kutazama agano jipya kama swali (ulizo) inatoka katika fungu la maneno la agano jipya).
- 7) Vyanzo vingine zaidi ya Biblia.

IV. Matumizi.

A. Utangulizi kwa kutia somo katika matendo.

1. Matumizi yanaonyesha (yanaeleza) matunda ya mafundisho ya Biblia. Ni kuchukua (kukamata) yale yaliofunzwa na kuyatia katika matendo. Njia ya matumizi ni njia ya kutia moyo (kufariji) na kumsukuma msomaji atumie Biblia katika maisha yake. Kuna namna mbalimbali ya kueleza msukumo huo.
2. Fafanusi zingine za namna hiyo moja zinajitia (zinashirika) katika hatua ya matumizi kama vile katika hatua zingine za mafundisho ya Biblia (kwa mfano, uwe wa kutofautisha, uwe wazi, uwe wa kutenda kazi, na vivi hivi).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

B. Vyombo vya upelelezo wa habari, vinao manufaa katika njia ya matumizi.

Maelezo
mafupi

1. Hadisi za Biblia (kutumia mafundisho ya Biblia kwa kulitumia jambo fulani (tukio) au hadisi toka Biblia).

Mfano

Pengine uangalizi na tafsiri zako zimekuelekeza kukuza mafundisho ya umuhimu wa kumtii Mungu. Kwa kutumia hii, unaweza kuanza kwa kurejea katika hadisi ya yona na samaki kubwa.

2. Ulinganifu wa tabia au kazi (kutumia mfano wa maneno, fumbo na kadharika).

Mfano

Unaweza kuendelea kusema kwamba umuhimu wa kumtii Mungu ni kama vile umuhimu wa kuandamia kitu cha kula. Usipo andamia kama inavyo faa kitu cha kula inawezekana usipendezwe (usifurahishwe) na hicho hulacho.

3. Hadisi hakika (ya kweli) katika maisha.

Mfano

Unaweza kuonyesha jinsi gani kumtii Mungu ilikuwa muhimu katika jambo fulani ndani ya maisha yako mwenyewe.

4. Mafafanusi (kuchapa picha la kutafuta hakika kwa ajili ya msikilizaji).

Mfano

Unaweza kuhadisia jambo kawaida linalotendeka watu wengi kwa jinsi wanawega kujitambulisha nalo, halafu watumie mafundisho kwa jambo hilo.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

5. Maswali (Maulizo).

Mfano

Unaweza pasipo hila kutaka kutumia kanuni ya maswali za rekebisha zenyi kumsukuma msomaji kufikiri juu ya maisha yake mwenyewe.

Ukumbusho: Maswali (maulizo) yanatumiwa katika sehemu ya kutia masomo ya Biblia kwa utendaji. Ni mzigo wa mwanafunzi kuyatumia vyombo vingine kwa kuendelea na njia ya matumizi.

Shauri la Mwandishi:

Mashauri kwa kufanyiza matumeizi:

Lazima matumizi yawe ya utendaji. Lengo (kusudi) ni kuyaleta mafundisho ya Biblia nyumbani na katika maisha ya kila siku ya wasomaji. Sharti msomaji awe na uwezo wa kusema, "Kifungu hiki cha Biblia kinafaa kwa maisha yangu."

Sharti matumizi yawe wazi hili watu wawezi (wapate) kulilinganisha na maisha yao.

Matumizi mazuri: Jinsi gani amri ya kuwa mwaminifu inakubadili (inakugeuza) nafasi yako ya kazi? Wafanya je! Wakati malipo yako (mshahara) ni zaidi kuliko saa ulizotumikia hakika? Je! Unaichunga mwenyewe, ukijisemea kwamba ulistahili kupewa (kupokea) zaidi kwa namna yo yote? Au unamuonyesha bwana au msimamizi wako wa kazi hili umpe nafasi apate kuamua kwamba unastahili pesa hizo au la (hapana)?

Matumizi mabaya: Je! Umekiwa ukitenda kwa waminifu? Je! Umekuwa ukisema kweli?

Ukumbusho: Mwendo toka uangalizi hadi tafsiri hadi matumizi sharti uwe wazi. Matumizi ya Biblia hayaumbwi juu ya misingi legevu za kauli (mambo isiyo hakika). Bali, matumizi ya Biblia yamejengwa juu ya misingi hodari ya tafsiri na uangalizi.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

V. Matayarisho kwa kuweka somo la Biblia katika matendo.

Maelezo
mafupi

Malazimisho ya Darasa:

Inabidi mwanafunzi asome kitabu cha Wafilipi iwayo yote mara tatu tangu mwanzo hata mwisho.

1. Usomi wa kwanza: mwendo wa kawaida (rudilia historia ya kitabu kufuatana na maneno yanayotangulia na kufuata aya: rudilia yaliyomo katika kitabu; na ukuze mstari wa kuonyesha desturi ya migawo kuu ya kitabu).
2. Usomi wa pili: mwendo mdogo (Anza kufanya uangalizi wa kawaida hasa kwa lengo la kugundua ujumbe kuu na mafundisho ya kitabu).
3. Usomi wa tatu: mwendo mdogo kabisa (Anza kuujaza mstari wako wa kuonyesha kawaida kwa kuukuza mstari moja kwa moja kati ya kila mgawo; anza kufanya uangalizi wa kuonyesha tofauti).

Sehemu zifuatazo za somo hii zinalingana na kusudi ya sehemu tatu ya malazimisho hapo juu. Mwalimu anaweza kutumia hizi (kuzitumia) kama kiongozi cha kuelekeza darasa kwa kutimiliza kusudi. Lengo la mwalimu inabidi hasa liwe juu ya uangalizi wa kuonyesha tofauti.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

A. Usomaji wa Kwanza (1).

1. Historia ya maneno yanayotangulia na kufuata aya.
 - a. Mwandishi ni Paulo (1:1).
 - b. Labda kitabu kiliandikwa wakati Paulo alikuwa katika kifungo (gerezani) pale Urumi.
 - c. Kama tunatia tarehe wakati wa kufungwa kwa Paulo pale Urumi, kwa hivyo kitabu kiliandikwa kwa mwaka 61 ama 62 baada ya Kristo.
 - d. Kitabu kinahutubia (kinahubiria) kanisa la Filipi.
 - 1) Filipi ilikuwa mji ya Urumi yenye maendeleo. Kanisa hapo ilianzishwa na Paulo katika safari yake ya pili ya uduma (ya kupeleleza injili). Lidia na mlinzi wa gereza walikuwa watu wa kwanza kuokoka (Matendo ya Mitume 16:12-40).
 - 2) Filipi ilikuwa mahali pamoja ya maarifa au matengeneo kabisa. Iliangaliliwa kama mlango kwa kujielekeza ulaya na tena ilikuwa hasa njia panda yenye kazi nyingi ya biashara, uchumi na safari mwendo.
2. Yaliyomo katika kitabu.
 - a. Kusudi la kuandika waraka ama barua.
 - 1) Barua ya shukrani sababu ya zawadi iliyotumiwa kwa Paulo.
 - 2) Ripoti ya hali ya mambo ya Paulo.
 - 3) Barua kwa kuelimisha ama kufundisha, kuhamasisha, zaidi katika eneo zifuatazo:
 - a) Umoja (kuwa moja).
 - b) Kusimama imara juu ya kushindana na mateso (dhiki).
 - c) Onyo (shauri) juu ya kupingana na wandugu wa uwongo.
 - d) Kufurahi kati ya taabu na magumu (matatizo).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

**Maelezo
mafupi**

- 4) Barua ya kueleza (kufafanua) na kutayarisha safari mwendo ya Timotheo na ya Epafrodito, labda vile vile safari mwendo ya Paulo.
- b. Habari inayotolewa ndani ya Barua (Hali ya barua).
 - 1) Hii ni barua ya pekee ya Paulo kuliko zingine zote.
 - 2) Ujumbe (kiini) unaotawala kwa barua hii ni furaha. Namna mbalimbali ya neno "furaha" inatukia mara kumi na sita (16). Hasa, Paulo anasema wazi juu ya kufurahi:
 - a) Katika maombi (1:4).
 - b) Katika injili (1:18).
 - c) Katika kujitoa kwa sababu (2:17, 18).
 - d) Katika Bwana (3:1).
 - e) Katika kusaidiana kwa kindugu (4:10).
- c. Kifupi cha (mambo) yaliyomo.
 - 1) Hakika, nia na roho ya Paulo zilifuniliwa katika hii barua ya kipekee na ya moyoni. Alikuwa mtu wa amani na furaha. Alitawanyika na mambo haya wakati alikuwa mwenyewe gerezani akingojea kuuawa. Siri lake ilikuwa nini? Alijaza moyo (roho) yake na Kristo.
 - 2) Ndiyo, furaha ni ujumbe unaotawala katika kitabu hiki, lakini ikiwapo tu kama matukio yake ni kujazwa na Kristo. Habari kuu ya kitabu hiki ni Kristo. Hakika, jina lake linatamkwa mara kumi na saba (17) katika sura ya kwanza tu.
 - 3) Tazama maneno machache yafuatayo yenye kuonyesha mkazo yenye Paulo anatia juu ya Kristo.
 - a) Sura ya Kwanza (1).
 - (1) Kristo kama vile chanzo (mwanzo) cha matunda ya roho (1:11).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

- (2) Kristo kama vile ujumbe wa kuhubiriwa (1:18).
- (3) Kristo kama vile kusudi la juu zaidi kwa kazi ya ukristo (1:20, 21).
- b) Sura ya Pile (2). Kristo Pekee ndiye alionyesha roho ya ukamilifu na kuwa kielelezo (2:5-11).
- c) Sura ya tatu (3).
 - (1) Kristo: Aliye hekima ya Mungu ya mwito na thawabu kuu ya maisha yetu (3:7-14).
 - (2) Kristo: Kutoka huko tena tunamtazamia atakayeubadili mwili wetu wa unyonge, upate kufanana na mwili wake wa utukufu (3:20, 21).
- d) Sura ya nne.
 - (1) Kristo: Mwenye nguvu zake hazina mwisho katika maisha ya mkristo (4:13).
 - (2) Kristo: Mwenye anayekuwa chanzo cha kila akiba za mbinguni kwa kila hitaji (4:19).
- 4) Kitabu cha Wafilipi kitamuhamasisha msomaji mkristo wakati wote anapokisoma. Labda, kitabu cha Wafilipi kinafunua upendo halisi wa Paulo kwa kanisa fulani. Hivyo, ni kuhamasisha kabisa!
- 3. Mgawo wa kitabu katika vifungu vifupi vifupi (kimegawanywa katika sehemu nane) (8).
 - a. **Sehemu ya kwanza (1):** Hutuba na salamu (maamkizi) (1:1, 2).
 - b. **Sehemu ya Pili (2):** Shukrani na maombi (1:3-11).
 - c. **Sehemu ya tatu (3):** Matukio halili (mazuri) ya kufungwa kwa Paulo (1:12-26).
 - d. **Sehemu ya nne (4):** Mafundisho (mafunzo) na kuhamasisha (1:27-2:18).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

- e. **Sehemu ya tano (5):** Maelezo (fafanusi) kwa ajili ya kutuma watu wengine kwao (2:19-30).
- f. **Sehemu ya sita (6):** Mafunzo na kuhamasisha inaendelea (3:1-4:9).
- g. **Sehemu ya saba (7):** Nyongeza: jibu la kukubaliana (kufurahi) juu ya msaada uliyotolewa (4:10-19).
- h. **Sehemu ya nane (8):** Mwisho (4:20-23).

**Maelezo
mafupi**

B. Usomajiwa wa Pili (2).

1. Uangalizi kwa jumla (Ujumbe mkuu na mafundisho).
 - a. Koinonia (ushirika).
 - 1) Mawazo ya kuwa pamoja, kushirikiana, na kuwa na vitu katika ushirika, yanarudiliwa mara kwa mara katika kitabu chote.
 - 2) Paulo anafafanua kwa uangalifu uhusiano wake na Wafilipi.
 - a) **USHIRIKA** wenu katika kuieneza injili (1:5).
 - b) **MMESHIRIKIANA** nami neema hii (1:7).
 - c) **USHIRIKA** wote wa roho (2:1).
 - d) Nafurahi **PAMOJA** nanyi/furahini **PAMOJA** nami (2:17, 18).
 - e) **USHIRIKA** wa mateso yake (3:10).
 - f) **WALIISHINDANIA** injili pamoja nami (4:3).
 - g) **MLISHIRIKI** nami katika taabu (dhiki) yangu (4:14).
 - h) **MLISHIRIKIANA** nami (4:15).
 - b. Mungu kama vile chanzo (mwanzo).
 - 1) Hii ni hilo neno au jambo la kitheologia Paulo anataka kutia mkazo. Lengo lake ni juu ya utawala wa Mungu.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

- 2) Hasa kabisa, anataka kufanya hii kufuatana na hali ya kuwa na moyo mwepesi (imani) na matumaini.
 - a) Mungu ndiye **ALIANZA** kazi/**ANAENDELEA** na kazi/**ANAMALIZA** kazi (1:6).
 - b) imekuja kwa **NJIA YA** Yesu (1:11).
 - c) Na huo pia **UTOKA KWA** Mungu (1:28).
 - d) Mungu atendaye kazi **NDANI** yenu (2:13).
 - e) ile **ITOKAYO KWA** Mungu (3:9).
 - f) Mungu **ATAWAFUNULIA** hilo nalo (3:15).
 - g) Kwa uweza ule ambao kwa huo **AWEZA** hata **KUVITIISHA** (3:21).
 - h) **KATIKA YEYE** anitiaye nguvu (4:13).
- c. Mafundisho yenye kueleza mambo ya nyakati za mwisho na mawazo ya wakati ujao.
 - 1) Paolo anarudilia tena mawazo (mafikira) yenye kuhusu nyakati za mwisho.
 - 2) Alikuwa mtu mwenye kuelekezwa na wakati ujao.
 - a) Hadi (hata) **SIKU YA KRISTO YESU** (1:6).
 - b) Hadi (hata) **SIKU YA KRISTO YESU** (1:10).
 - c) Na **KUFA** ni faida...kwenda zangu **NIKAE NA KRISTO** (1:21, 23).
 - d) **SIKU YA KRISTO** (2:16).
 - e) **MWITO MKUU** (3:14).
 - f) **TUNAMTAZAMIA** mwokozi (3:20).
 - g) **ATAKAYEUBADILI** mwili (3:21).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

- h) katika **KITABU CHA UZIMA** (4:3).
- i) Bwana **YU KARIBU** au Bwana yupo karibu (4:5).
- d. Wokovu kama vile njia.
 - 1) Paulo anaendeleza (anakuza) theologia yake ya utakaso.
 - 2) Maendeleo (kukua) ya mkristo inakuja baada ya muda (kipindi, wakati). Mwendo au mwenendo wa mkristu ni njia.
 - a) **ATAIMALIZA** (1:6).
 - b) **UTIMIZENI** wokovu wenu wenyewe (2:12).
 - c) **NAKAZA MWENDO** (3:12).
 - d) **NIKAYACHUCHUMILIA YALIYO MBELE...**nakaza mwendo, nifikilie (3:13, 14).
 - e) Tena **TUNAMTAZAMIA** (3:20).
- e. Kristo ndani mwetu (yetu). Paulo anarejezea mafundisho hii kama vile hakika (halisi) katika kipito au njia mbalimbali.
 - 1) Ninavyowaonea shauka ninyi nyote **KATIKA MOYO WAKE KRISTO** (1:8).
 - 2) Kristo atatukuzwa katika **MWILI WANGU** (1:20).
 - 3) kuishi **NI KRISTO** (1:21).
 - 4) **MUNGU NDANI YENU** (2:13).
 - 5) nionekane **KATIKA YEYE** (3:9).
 - 6) **KATIKA YEYE** (4:13).
- f. Kueneza injili au kupeleleza injili. Ni lengo la Paulo kila wakati.
 - 1) **KULINENANENO...WANAHUBIRI...WANAMHUBIRI KRISTO** (1:14, 15, 17).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

- 2) **MIANGA** katika ulimwengu...**MKISHIKA** neno la uzima (2:15, 16).
 - 3) Upole wenu na **UJULIKANE** (4:5).
- g. Mawazo au nia mbaya ya vikundi vimoja. Paulo anachapa sura mbaya ya vikundi vimoja vya watu.
- 1) **WAHUBIRI** wanao hubiri kwa fitina au kwa nia mbaya (1:17).
 - 2) **ADUI** zenu (1:28).
 - 3) **WOTE** wanatafuta vyao wenyewe (2:21).
 - 4) Jihadharini na **MBWA** (3:2).
 - 5) **KUWA** ni **ADUI** (3:18).
- h. Lengo juu ya wengine. Lengo la Paulo juu ya au kwa watu wengine katika matendo na theologia.
- 1) Niwaombeapo **NINYI** nyote...**NINYI** mupo moyoni mwangu (1:4, 7).
 - 2) kwa **AJILI** yenu (1:24).
 - 3) kila mtu na amhesabu **MWENZIWE** kuwa bora kuliko nafsi yake (2:3).
 - 4) kila mtu aangalie mambo ya **WENGINE** (2:4).
 - 5) atakayeiangalia hali **YENU** kweli kweli (2:20).
 - 6) uwasaidie **WANAWAKE HAO** (4:3).
 - 7) Bali nayatamani...mazao yanayozidi kuwa mengi, katika hesabu **YENU** (4:17).
- i. Umoja (kuwa moja). Paulo anatambua zaidi umuhimu wa umoja.
- 1) imara katika roho **MOJA**, kwa moyo **MMOJA** mkiishindania imani ya injili (1:27).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

- 2) Mwe na ni nia **MOJA**, wenye mapenzi **MAMOJA**, wenye roho moja (2:2).
 - 3) **WALA...MASHINDANO**(2:14).
 - 4) Wawe nia nia **MOJA** (4:2).
- j. Mateso (taabu). Paulo haana hofu kurudilia mara kwa mara ujumbe wa mateso ya wakristu.
- 1) Ila na **KUTESWA** kwa ajili yake (1:29).
 - 2) Mkiwa na...**MASHINDANO** yale yale mliyoyaona (1:30).
 - 3) **MAUTI** au **KIFO** ya **MSALABA** (2:8).
 - 4) Hata nikimiminwa juu ya **DHABIHU** na ibada...(2:17).
 - 5) alikaribia **KUFA** (2:30).
 - 6) **NIMEPATA** hasara ya mambo yote nikiyahesabu kuwa kama mavi (3:8).
 - 7) Na ushirika wa **MATESO** yake (3:10).
 - 8) **NA KUONA** njaa (4:12).
- k. Shughuli la uchungaji. Shughuli la Paulo kama vile mchungaji linaonekana katika marejeo yake anayorudilia na nia yake ya kuona marejeo yale (kuyaona).
- 1) Jinsi **NINAVYOWAONEA SHAUKU NINYI NYOTE** (1:8).
 - 2) kudumu **PAMOJA NANYI**, ili mpate kuendelea (1:25).
 - 3) kwa sababu ya kuwapo kwangu **PAMOJA NANYI** tena (1:26)
 - 4) Nikija na **KUWOAONA NINYI** (1:27).
 - 5) **NITAKUJA** na mimi mwenyewe hivi karibu (2:24).
 - 6) Wapendwa wangu, **NINAOWAONEA SHAUKU** (4:1).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

1. Ushirika. Paulo mara kwa mara alijinena mwenyewe kuwa sawa na wengine akishirikiana pamoja nao.
 - 1) **USHIRIKA** katika injili (1:5).
 - 2) **MKIWA** na mashindano **YALE YALE MLIYOYAONA KWANGU** (1:30).
 - 3) **AMETUMIKA PAMOJA NAMI** (2:22).
 - 4) Mtenda kazi **PAMOJA NAMI**/askari pamoja nami (2:25).
 - 5) Hapo **TULIPOFIKA NA TUENENDE** katika lilo hilo (3:16).
 - 6) kwa kuufuata mfano **TULIOWAPA NINYI** (3:17).
 - 7) **WASHIRIKA** na wenzangu wafanya kazi (4:3).
- m. Nyingine maneno na mawazo zinazotajwa mara nyingi:
 - 1) Bila kosa (1:10; 2:15; 3:6).
 - 2) Mpate kuyakubali yaliyo mema (1:10; 2:25).
 - 3) Simameni imara (1:27; 4:1).
 - 4) Kwa utukufu wa Mungu Baba (2:11; 1:11; 4:20).
 - 5) Mnifuate mimi (3:17; 4:9).
 - 6) furaha/furahini (1:4,18; 2:2, 17, 18, 28, 29; 3:1; 4:4, 10).
 - 7) Mungu Baba; Bwana; Amani; Injili; Wokovu; Imani; Utukufu; Kristo Yesu.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

C. Usomaji wa Tatu (3).

Maelezo
mafupi

Maoni ya Mwandishi:

Mwalimu atatoa vifungu vifupi vifupi vya somo kwa ufafanusi mapana wa mafundisho ya Biblia kwa utendaji.

Wahamasishe wanafunzi wapate kuendeleza vifungu vifupi vifupi wao wenyewe kwa kila sehemu. Uwafundishe wachunguze sana kwa kugundua (kutambua) uhusiano wa kufuata kanuni za sarufi na uhusiano wa mambo ya elimu katika vipindi mbalimbali ya vifungu vifupi vifupi.

Kwa ujumla unaweza kujifunza jinsi ya kusoma kitabu cha Biblia kwa kujifunza jinsi ya kuandaa vifungu vifupi vifupi vyako vizuri.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

Maoni ya Mwandishi: Kuendelea Vifungu Vifupi Vifupi

1. Hatua ya kwanza ni kusoma kitabu chote mara kwa mara hili uanze kupata mtiririko wa mawazo moyoni mwako na rohoni mwako.
2. Kiisha (baadaye) tunga vifungu vifupi vifupi vitakao kuwa msingi wa kitabu.

Mafikira, mawazo, mabishano yenye kutawala na vivi hivi, yanaanza wapi na yanaishilia wapi?

Kufuatana na jibu kwa ulizo huu unaweza kugawa kitabu katika migawo mikuu (po pote toka mbili (2) hadi labda kumi na tano (15) ama zaidi).

Sasa tazama jinsi gani migawo mbalimbali inauhusiana (uhusiano wa mambo ya elimu). Hii itazidisha uwezo wako wa kuelewa mtiririko wa kitabu.
3. Halafu, rudilia tena mwendo huu. Walakini kwa wakati huu, pahali au nafasi kitabu kiwe kama vile kipimo cha kutumikia, migawo peke yake inakuwa vipimo vya kutumikia. Timiliza kusoma kila mgawo hili itosheke kwa wewe kuanza kupata mtiririkowa mawazo moyoni mwako na rohoni mwako. Tunga (fanyiza) kifungu kifupi kifupi cha kila mgawo.
 - Mafikira, mawazo, mabishano, maelezo, na kadharika yanaanza wapi na yanaishilia wapi?
 - Kufuatana au kuambatana na jibu kwa ulizo huu unaweza kuanza kugawanya migawo mikuu katika vipande (vifungu) vidogo.
 - Ikiwavyo, sharti utazame jinsi yani vipande mbalimbali inauhusiana (uhusiano wa kufuata sheria au kanuni za sarufi).
4. Mwendo au njia hii inaweza kurudiliwa mara nyingi namna inalazimishwa. Kwanza kitabu ndio kilikuwa kipimo cha kutumikia. Halafu ulitumikisha migawo mikuu. Sasa unaweza kutazama kila kipande (kifungu) peke yake ndani ya migawo. Hii inaweza kufanyika mpaka wakati utakapopata kifupi kifupi cha kila kitabu.
5. Kumbuka (ukumbusho): Ufunguo ni kueleza wazi kabisa, mawazo inaanza wapi na inaishilia wapi, na pia kueleza wazi kabisa uhusiano kati ya vipande au vifungu vilivyoanzishwa.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Fafanusi la Mwandishi:

Elekezo kwa kufanya uangalizi wa kutofautisha:

Tumia elekezo hili kwa kuamsha au kuanzisha mazungumzo ndani ya darasa, hapo wanafunzi watalifanyia mazoezi na kuliangalia.

Mageuzi matatu ya uangalizi yanatambulika katika njia ifuatayo:

- 1) "Vipande" viko ndani ya kibweta cha barua hapo chini.
- 2) Uhusiano kati ya vipande ndani ya kibweta cha barua hapo juu.
- 3) Rejeo la maandiko mtakatifu iko katika vifungo.

Maelezo
mafupi

Ifuatayo ni hesabu (orodha) ya uangalizi wa kutofautisha yenye kupatana na sehemu ya wafilipi hizo zilizotangulia.

1. Sehemu 1 (Wafilipi 1:1, 2).
 - a. Maneno "Watakatifu", "Wasimamizi" (Maaskofu) na "mashemasi" yote yapo katika uwingi (1:1).
 - b. Paulo anajitambulisha mwenyewe pamoja na Timotheo kama vile watumwa wa Kristo Yesu (1:1).
 - c. Jina "Yesu" inarudiliwa mara tatu katika mistari miwili tu (1:1, 2).
2. Sehemu ya Pili (Wafilipi 1:3-11).
 - a. Kuna ufungamano (mfululizo) kati ya "ombi la kutolea" na "hii naomba" (1:4, 9).
 - b. "Kwa sababu ya" inatambulisha kusudi ya Paulo kwa kuomba na Shukrani na furaha (1:5).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

- c. "kwa kuwa" inatambulisha sababu (kisa) ya kuwa na imani (1:6-8).
 - d. Yesu ndiye chanzo cha upendo, upendo yenye Paulo anawaonea Wafilipi shauku (1:8).
 - e. "kwamba" inatambulisha yaliyomo ndani ya maombi ya Paulo (1:9).
 - f. "Hata" (kwa jinsi) inatambulisha kusudi ya upendo wao unaozidishwa (1:10).
 - g. "Hali mmejazwa" ni katika tendo yenye habari ya wakati uliopita na uliotimilizwa, tena inaonyesha Njia ya upendo unaozidishwa (1:11).
 - h. "kwa njia ya" inaonyesha Yesu kama vile chanzo ao sababu ya njia (1:11).
 - i. "kwa" ni neno la uelekeo yenye kutambuli(1:11).
 - j. "hata" (mpaka, hadi) siku ya Kristo Yesu inarudiliwa (1:6, 9).
 - k. Kuna wazo mfululizo la kukamilisha "ataimaliza" (1:6); "bila kosa" au safi (1:10); "mmejazwa" (1:11).
3. Sehemu ya tatu (Wafilipi 1:12-26).
- a. "Hata" (kwa jinsi inatambulisha fafanusi ya jinsi gani matukio ya kufungwa kwa Paulo iliyaleta maendeleo makuu ya injili; "na kwa" ianaendelea na fafanusi (1:13, 14).
 - b. Kuna mfululizo kati ya maneno "kulinena" na "wanahubiri" (1:14, 15).
 - c. Kuna kutofautisha katika fafanusi la Paulo (1:15) ya kuonyesha sababu gani Warumi wanahubiri (1:14).
 - d. Vifungu viwili vimetambulishwa (1:15). Kiisha kusudi au nia yao inafafanushwa (1:16,17).
 - e. Kuuliza yadhuru nini? (1:18) inatumiwa kwa kuonyesha mwisho wa mawazo ya ndani ya Paulo au nia ya moyo wa Paulo (1:18).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

- f. Neno "nafurahi" inarudiliwa (1:18). Katika mwanzo wa msemwa iko katika tendo la wakati wa sasa (uliopo). Katika msemwa ifuatayo imeandikwa katika tendo la wakati ujao.
- g. "kwa sababu" inatambulisha sababu (maana, kisa) ya furaha ijayo (1:19).
- h. "Kwa ajili ya" na "kukatana na" (kwa kadiri ya) inatambulisha maana ya Wokovu (ukombozi) (1:19,20).
- i. "kwamba" inatambulisha tumaini la Paulo (1:20); "bali" (lakini) inatambulisha umbalimbali yenye inaendelea kutambulisha tumaini la Paulo (1:20).
- j. "ikiwa kwa" inatambulisha uchaguzi moja wa njia za kumuinua Kristo (1:20).
- k. "kwa maana" inatambulisha kwa nini maneno haya mawili yanamaanisha kuokolewa (kukombolewa) (1:21).
- l. Kuna mfutulizo kati ya maneno "kufa" na "kwenda" (1:21,23). Kuna ufungamano kati ya "faida" na maana ni vizuri zaidi sana (1:21,23).
- m. Kuna ufungamano kati ya "kuishi" (1:21), "kuishi (1:22), na "kudumu" (1:24). Kwa hivyo, kuna ufungamano pia kati ya "kristo" (1:21), "mwili" (1:22), na "mwili" (1:24).
- n. Kuna ufungamano kati ya "kudumu...kwa ajili yenu" (1:24) na "kudumu...mpate kuendelea" (1:25).
- o. "Hata" inatambulisha kusudi (nia) ya Paulo kudumu na wao (1:26).

**Maelezo
mafupi**

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

4. Sehemu ya nne (Wafilipi 1:27-2:18).
 - a. Kuna ufungamano kati ya "mwenendo wenu na uwe kama inavyoipasa" (1:27), "yatendo mambo yote" (2:14) na "msitende neno lo lote" (2:3).
 - b. "ili" inatambulisha kusudi la mwenendo wao bora au mzuri (1:27).
 - c. Kuna ufungamano kati ya "katika roho moja" na kwa moyo mmoja (1:27).
 - d. "Maana" inatambulisha kulingana na akili pia sababu gani maisha iliyo namna au jinsi ilivyo (1:29).
 - e. Kuna uangalizi mingi ya lazima (ya muhimu) ya ufungamano kati ya 1:27; 2:1; na 2:2:
 - 1) "imara" (1:27); "kutia moyo/faraja (kitulizo) (2:1); "kushikilia" (2:2).
 - 2) "Katika roho moja/na kwa moyo mmoja (1:27); "ukiwako ushirika wo wote wa roho" (2:1); "wenye roho moja/mkinia mamoja" (2:2).
 - 3) "mkiishindania" (1:27); "huruma" (2:1); "mwe na nia moja" (2:2).
 - f. Kuna ufungamano kati ya "mwenendo wenu na uwe...kama...ya Kristo" (1:27), na "iweni na nia iyo hiyo ndani yenu ambayo ilikuwamo pia...ya Kristo Yesu" (2:5).
 - g. Kuna marudio ya maneno ya kigiriki: "nia" = "kusudi" = "hali" (2:2 na 2:5).
 - h. Kuna ufungamano kati ya "na msitende neno lo lote...bali" na "kila mtu asiangalie...bali" (2:3 na 2:4). Sababu ya ufungamano hii tunaweza kusema kwamba 2:4 inafafanua wazi zaidi kuliko 2:3.
 - i. Neno "bali" inatambulisha umbalimbali (2:3 na 2:4).
 - j. "Kwa" inatambulisha njia inayotumiwa kwa kuweza "kumhesabu mwenziwe kuwa bora kuliko nafsi yake" (2:3).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

**Maelezo
mafupi**

- k. "yeye" ambaye inatambulisha yenye Kristo alifanya na kwa sababu hii inatambulisha au inaeleza shauri la kufanya kwa kusimama katika hali bora (2:6).
- l. "kwa sababu hii" inatambulisha matukio ya matendo ya Kristo (2:9).
- m. Kuna mwenendo toka mambo kwa jumla hadi yale ya tofauti (kuonyesha halisi) yenye kutoa maelezo juu ya matukio (2:9-11).
- n. "kwa" ni neno la uelekeo na linalosaidia kutambulisha kusudi ya kuinuliwa kwa Kristo (2:11).
- o. "Basi" inatambulisha mwisho au maana halisi (2:12).
- p. Tunaweza kuchunguza ufungamano kati ya mafungu ya maneno (1:27-2:13 na 2:14-18):
 - 1) Kati ya 1:27-2:13 tunaona mwongozo wa:
 - a) umoja
 - b) kusimama imara na kuwapinga adui zenu.
 - 2) Kati ya 2:14-18 tunaona mwongozo wa:
 - a) Pasipo manung'uniko wala mashindano (umoja).
 - b) "kati ya" kizazi (chenye ukaidi, kilichopotoka), na "mkishika neno la uzima" (mkiwapinga adui zenu).
 - 3) Kati ya 1:27-2:13 tunayo:
 - a) mfano (Yesu).
 - b) maana halisi ya jinsi Wafilipi walipashwa kujibia kufuatana na mfano hule.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

- 4) Ndani ya 2:14-18 tupo na:
 - a) Kielelezo ama mfano (Paulo).
 - b) maana halisi ya jinsi Wafilipi walibidi kujibia kufuatana na kielelezo kile ama mfano.
- q. "Kuwa" inatungulisha kusudi ya pasipo manung'uniko (2:15).
5. Sehemu ya tano (5) (Wafilipi 2:19-30).
 - a. Kuna ufungamano kati ya 2:19; 2:24; na 2:25:
 - 1) "Walakini natumaini katika Bwana Yesu kumtuma Timotheo afike kwenu karibu" (2:19).
 - 2) "Nami naamini katika Bwana ya kuwa nitakuja na mimi mwenyewe hivi karibu" (2:24).
 - 3) "Lakini naliona imenilazimu kumtuma kwenu Epafrodito" (2:25).
 - b. "kwa hivi," inatambulisha kusudi ya safari ya Timotheo (2:19).
 - c. Kuna ufungamano kwa habari ya sharuku ya Paulo kutaka kulijua hali ya kiroho ya Wafilipi (1:27; 2:12; na 2:19).
 - d. "Maana" inatambulisha Sababu ama Kisa ya kumtuma tu Timotheo (2:20).
 - e. "Maana" inatambulisha ingine Sababu ya kumtuma tu Timotheo kwa kuwa inaeleza Sababu ya kutokumtuma mtu mwengine (2:21).
 - f. "ila" inatambulisha umbalimbali kati ya Timotheo na wale neno hili lahusu au lahusika.
 - g. "Kama" inatambulisha mlingano (2:22).
 - h. Neno "yangu" imerudiliwa mara mbili na ina maana halisi mara mbili (2:25).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

**Maelezo
mafupi**

- i. Paulo anatoa Sababu tatu kwa kumtuma Epafrodito na anamtambulisha kwao kwa maneno:
 - 1) "kwa maana/kwa sababu" (2:26).
 - 2) "ili" (2:28).
 - 3) "nami" (2:28: "ili" ina maana halisi).
 - j) "Maana" inatambulisha Sababu ya kuonyesha kisa wafilipi walibidi kumheshimu Epafrodito (2:30).
6. Sehemu ya sita (6) (Wafilipi 3:1-4:9).
- a. Neno "hatimaye" inarudiliwa mara mbili (3:1 na 4:8).
 - b. Kuna ufungamano ya mafikira kwa kutumiwa kwa maneno "kutawafaa" na "jihadharini" (3:1 na 3:2).
 - c. Misemwa "na wajikatao" na "tu tohara" inaunda umbalimbali (3:2 na 3:3).
 - d. Neno "torati au sheria" imerudiliwa mara tatu (3:5,6,9).
 - e. Kuna umbalimbali kati ya "wala hatuutumainii mwili" na "walakini mimi ningeweza kuutumainia mwili" (3:3 na 3:4).
 - f. "Ili nimjue" inatambulisha kusudi ya Paulo ya kupoteza vyote kwa ajili ya Kristo (3:10).
 - g. "Nikifananishwa" inatambulisha njia au namna ya kupewa shabaha iliyotajwa wakati uliyotangulia (3:10).
 - h. "ili" inatambulisha matukio ya njia inayotakwa (3:11).
 - i. "bali" inaonyesha umbalimbali kati ya "nakaza mwendo" na "mkamilifu" (3:12).
 - j. "ili" inatambulisha kusudi ya "kukaza mwendo".

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

**Maelezo
mafupi**

- k. Kuna wazo la ufungamano (mfululizo) kati ya misemwa inayoendelea, "kakaza mwendo"; "nikayachuchumilia"; na "nakaza mwendo" (3:12,13,14). Kila msemu inatazamisha mbele na inaeleza juu ya njia.
 - l. "Kwa Maana" inatambulisha Sababu njema (kisa) ya mafundisho ya Paulo kati ya 3:17 (3:20).
 - m. Kuna umbalimbali kati ya "ya duniani" na "uko mbinguni" (3:19 na 3:20). Kuna umbalimbali kati ya "mwili wetu wa unyonge" na "mwili wa utukufu wake" (3:21 na 3:20).
 - n. "kwa" inatambulisha chanzo (mwanzo) cha badiliko (3:21).
 - o. "Basi" inatambulisha maana halisi ya jibu inayolazimishwa kwa Wafilipi sababu ya tumaini lile Paulo anataja katika 3:21 (4:1).
 - p. "Simameni imara" inarudiliwa (1:27 na 4:1).
 - q. Kuna umbalimbali kati ya maneno "Furahini" na msijisumbue" (4:4 na 4:6).
 - r. "Bali" inatambulisha shauri la pili kwa msijisumbue (4:6).
 - s. Kuna ufungamano kati ya misemo "na amani ya Mungu" na "Mungu wa amani" (4:7 na 4:9). Misemo haya yote miwili yanatambulisha matukio ya kutii mafundisho linganifu.
7. Sehemu ya saba (7) (Wafilipi 4:10-20).
- a. "Maana" inatambulisha Sababu gani Paulo "hasemi haya kwa kuwa ana mahitaji" (4:11).
 - b. Kuna Marudio ya misemo:
 - 1) "Si kwamba nasema" (4:11).
 - 2) "Si kwamba nasema" (4:17).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

- c. Kuna ufungamano (mwendeleo moja kwa moja) kati ya mafungu ya maneno zifuatazo.
 - d. "Mazao yanaozidi kuwa mengi, Katika Hesabu Yenu" (4:17).
 - e. "Atawajazeni kila Mnachokihitaji" (4:19).
 - f. Kuna Marudio kati ya misemo "mliniletea" na "Vilivyotoka kwenu" (4:16 na 4:18).
8. Sehemu ya nane (8) (Wafilipi 4:21-23). Mnisalimie inarudiliwa mara tatu (4:16 na 4:18).

**Maelezo
mafupi**

VI. Mwisho Wa Somo.

A. Makusudi muhimu (ya lazima) ya somo hili.

1. Sasa tumekwisha kuelewa juu ya masomo ya Biblia yenye kujieneza yenyewe. Tumelifanyia mazoezi na kuliangalia.
2. Mahitaji yetu ya lazima (sasa hivi) ni kufanyia mazoezi (kuweka somo katika matendo) somo hili la kibiblia lenye kujieneza lenyewe. Lengo hili litakamilishwa katika mfululizo wa masomo manne yajayo.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

B. Malengo ya somo hili kwa wakati ujao.

1. Wakati mwanafunzi ataimaliza hili somo, ataanza Mafundisho ya Biblia kwa mfululizo katika utendaji.
2. Kwa njia ya (ma) zoezi hii, mwanafunzi anatumainiwa kuwa na:
 - a) Uwezo wa kusoma kitabu kingine chochote cha Biblia.
 - b) Hamu ama shauka ya kusoma vitabu vingine vya Biblia.
 - 1) Hii ni njia au mwendo wa maisha na ni sharti iwe ni lengo ama kusudi la juu zaidi maishani mwako.
 - 2) Kama uko na juhudi sharti ufanye bidii ya kusoma moja kwa moja vitabu vingine vya Biblia.
 - 3) Kwa muda wa maisha yako, unaweza kukuza (kuendeleza) maoni yako mwenyewe juu ya vitabu vingi vya Biblia.
 - 4) Kutokana na mafunzo haya binafsi (ya mtu pekee) kunatokeza mafundisho, jumbe za kuhubiri, hekima na zaidi ya yote wakati wa Mungu kijifunua mwenyewe kwako na kukubadili (kukugenza) pia kukufanya ufanane na mfano wa Mwana wake Yesu.

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Utangulizi wa Mafundisho ya Biblia: Maelezo mafupi ya mwisho

Maelezo
mafupi

¹Robert Traina, Mafundisho ya Biblia kwa Taratibu. Wiltmore, KY: Zondervan Publishing House, 1985.

²Charles Holman, Kanuni za masomo ya Biblia ya chuo kikuu cha Regent, 1987 (mwaka elfu moja mia tisa themanini na saba).

UTANGULIZI WA MAFUNDISHO YA BIBLIA

Maelezo
mafupi

